

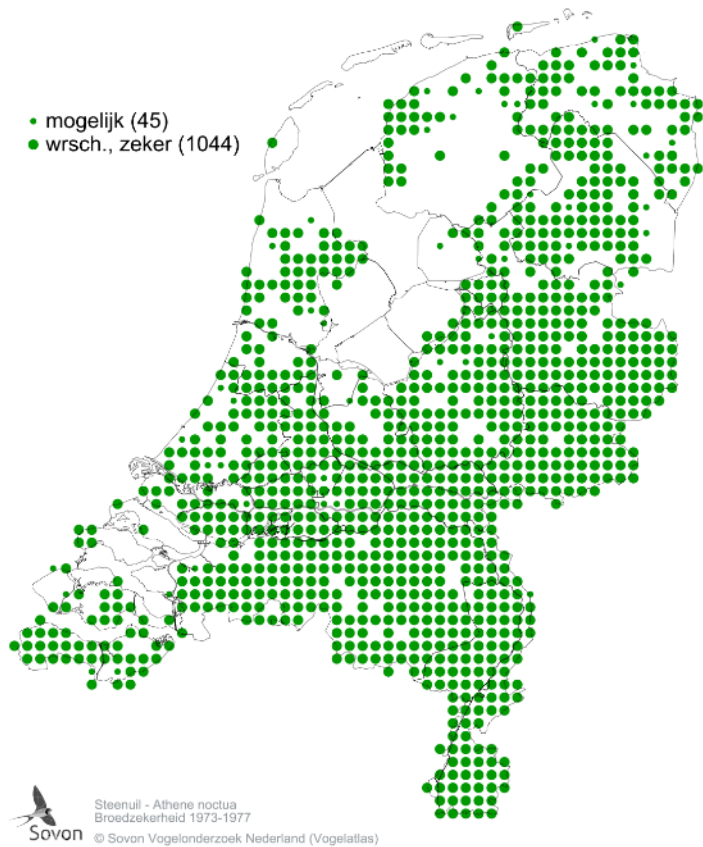
De steenuil en de Basiskwaliteit Natuur

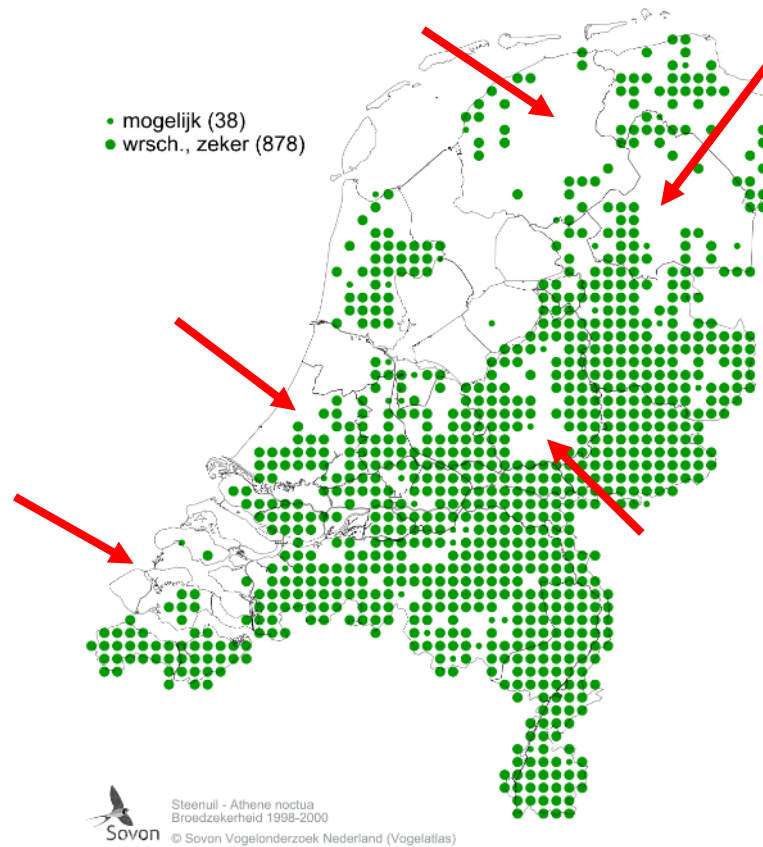
Foto: André Eijenaar

Fact sheet

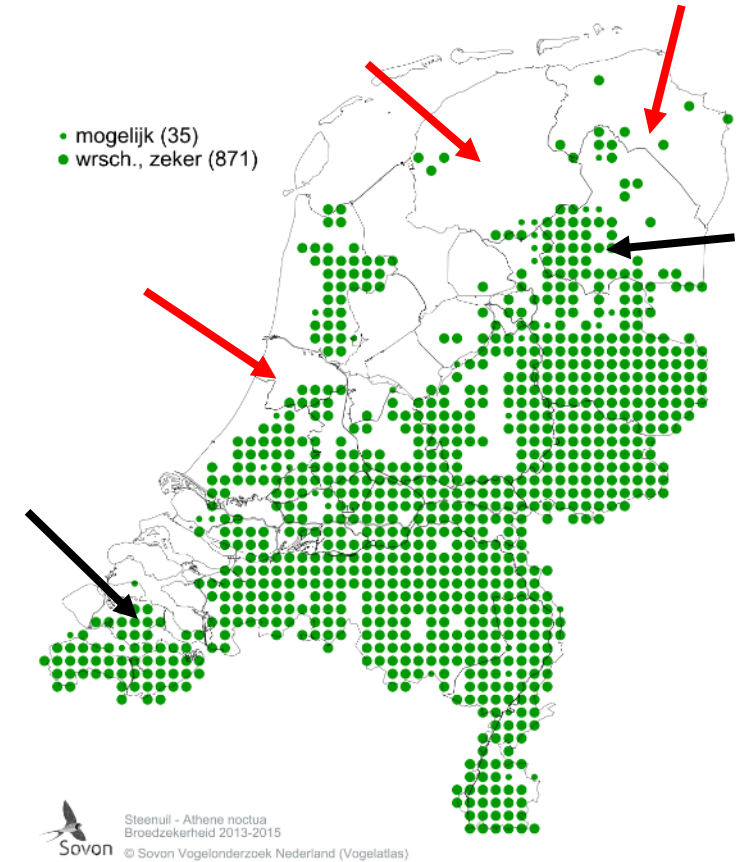
- Kleinste uil van het land (voor zo lang het duurt).
- Cultuurvolger, voornamelijk op erven, vroeger ook veel daarbuiten.
- Mesopredator, erfvijanden bosuil en steenmarter.
- Prooien van 1% tot 200% eigen lichaamsgewicht.
- Trouw aan partner en leefgebied.
- Beslist niet reislustig, maar wel luidruchtig.
- Geliefd bij boeren, burgers en buitenlui.
- Verkleint de afstand naar de natuur.

1973-1977

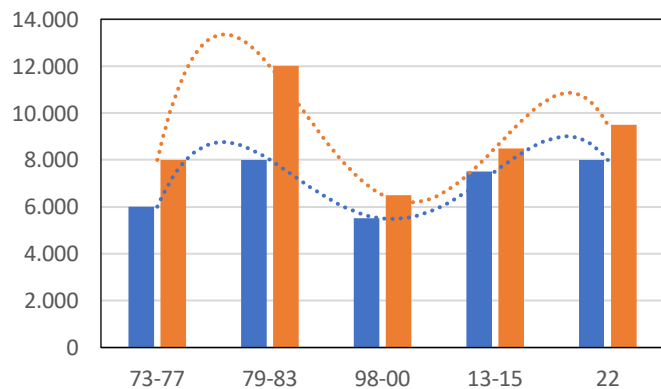
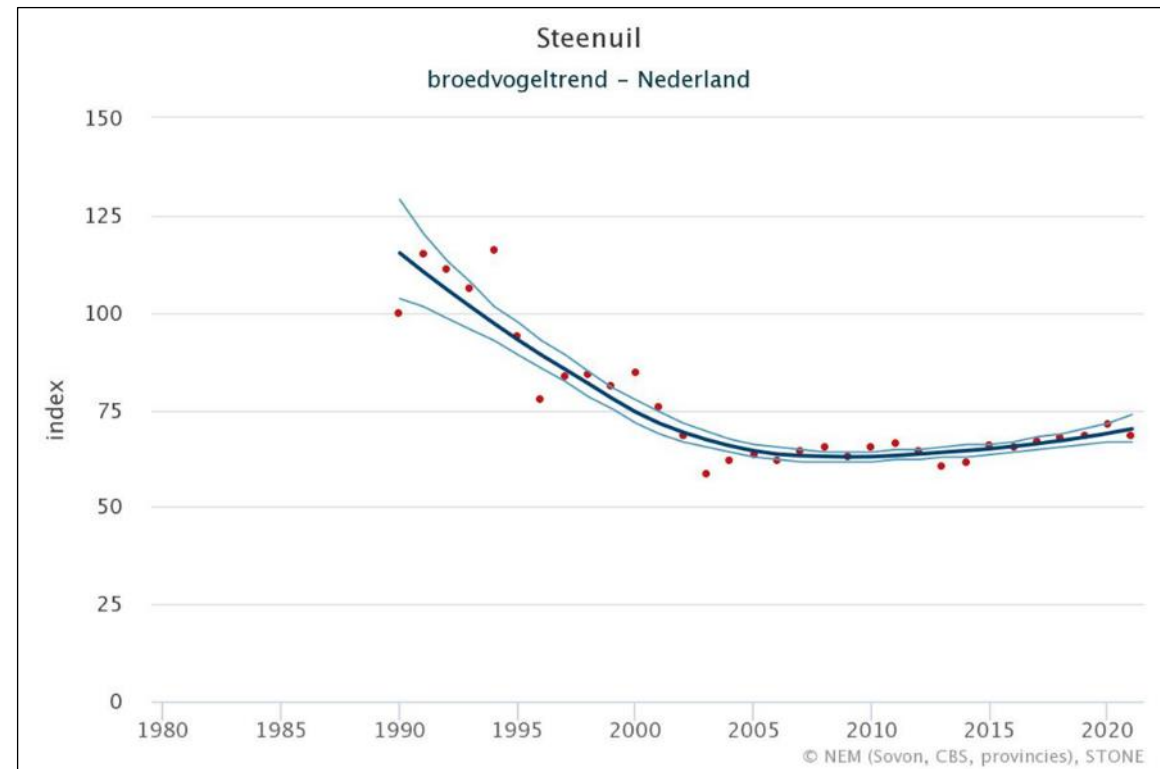
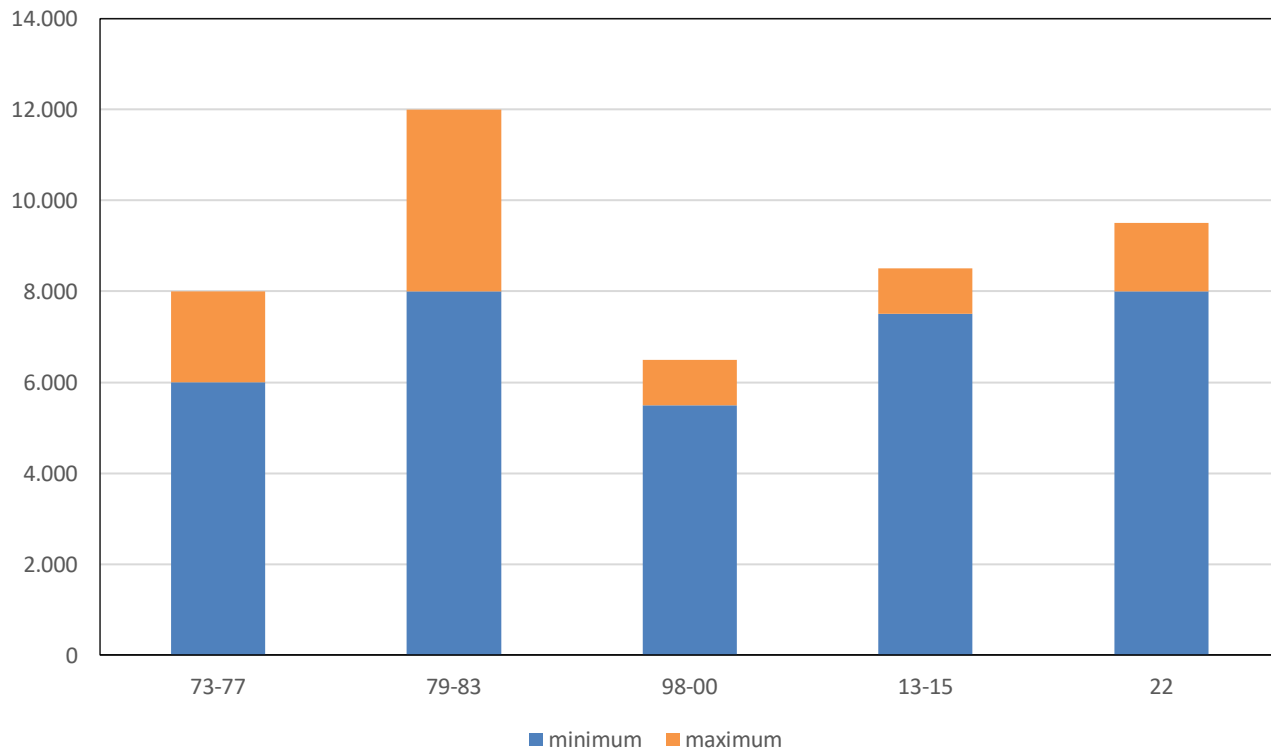

1998-2000

2013-2015

Verspreiding steenuil tijdens drie telperiodes (bron: Vogelatlas Sovon)

Aantalsschattingen in verschillende periodes en trend vanaf 1990 (Bron: Sovon)

shifting baseline syndrome

Marc Argeloo

C.05 Ommerik

1971

3 juni: 2 jongen
geringd

1973

6 juni: 3 jongen
geringd

1974

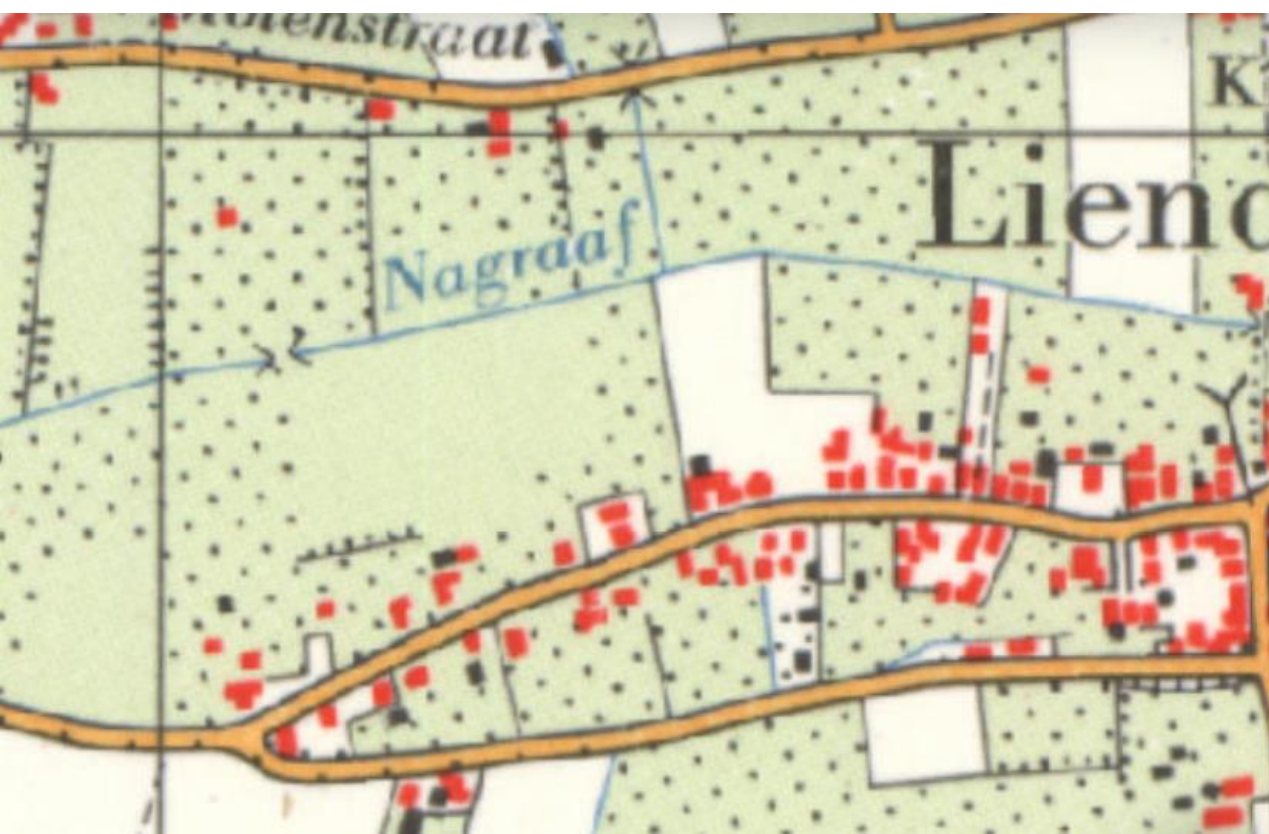
4 juni: 3 jongen
geringd

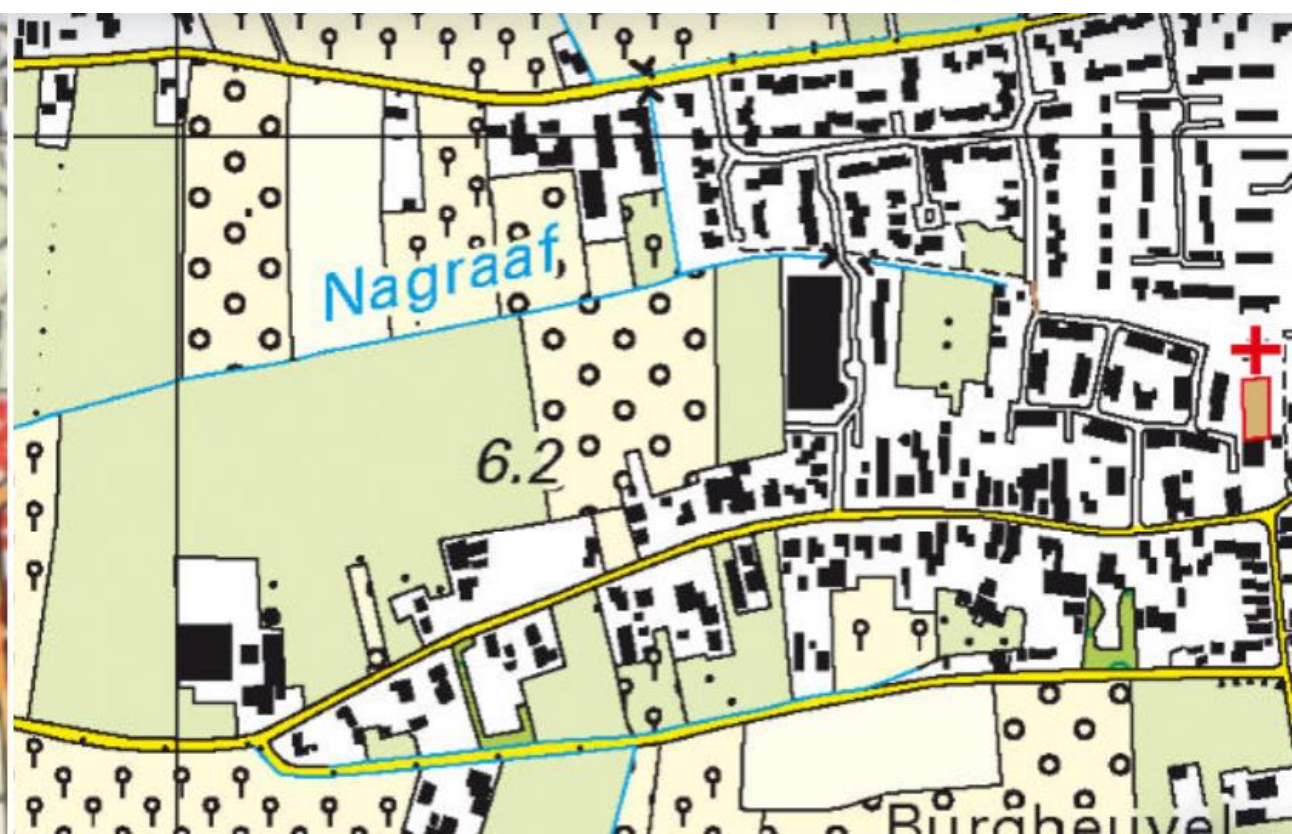
C.05 - appel

foto: 05.02.75

waarneming za. 05/03/77: De boomgaard is gerooid; er is niets meer van over! Een week eerder, op za. 26.02.77 hebben we hem voor het laatst intact gezien!

1970

2022

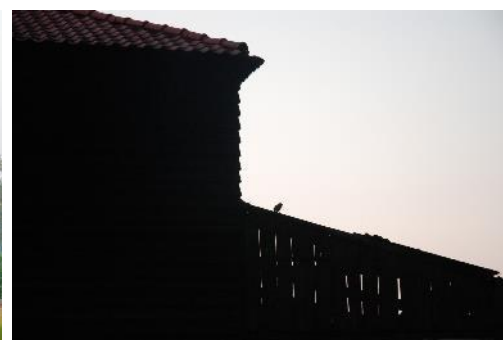
C.05/C.24-territorium

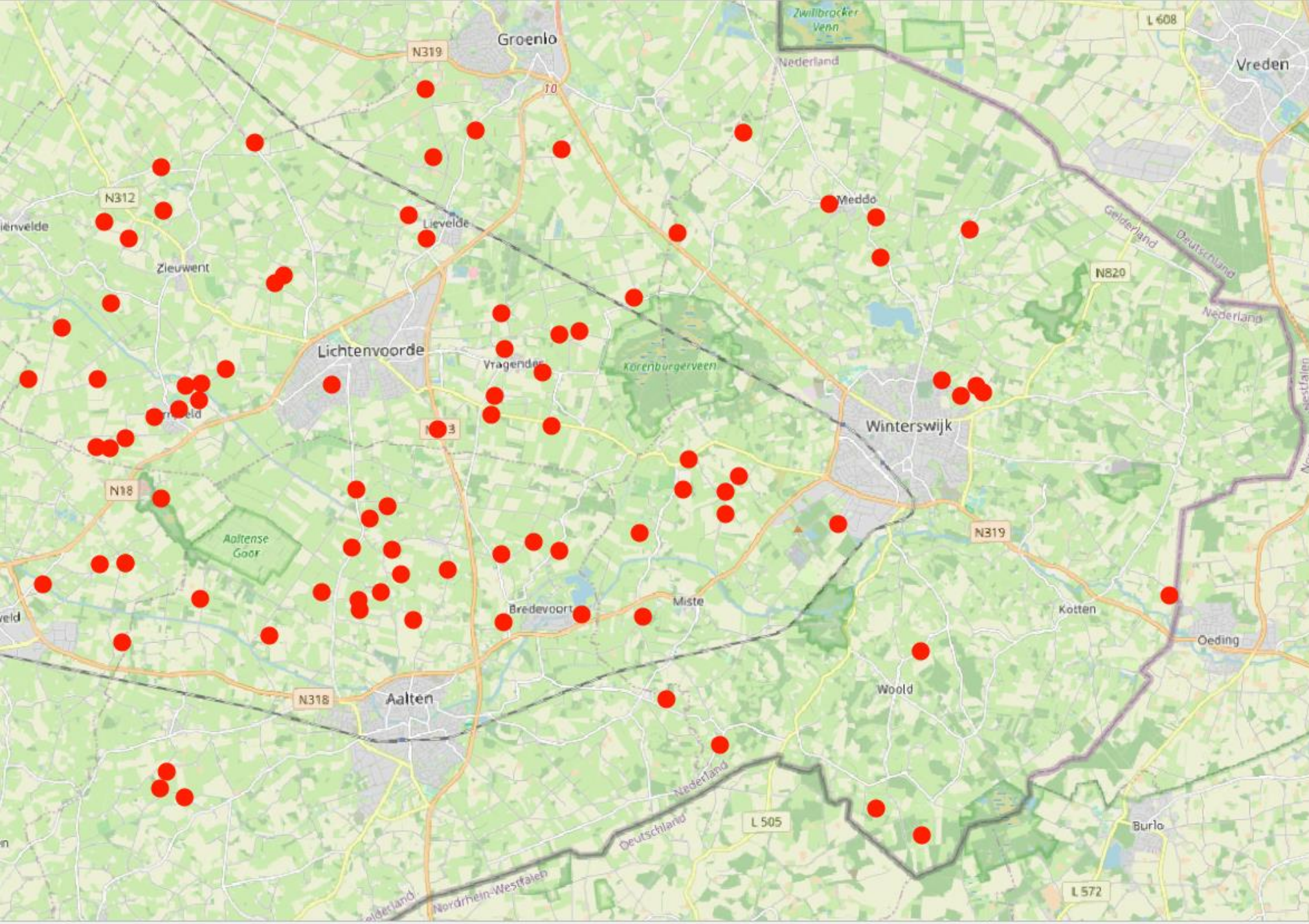
Langzaam, maar zeker verandert het beeld van de Betuwe: waar nog enkele jaren geleden een hoogstamboomgaard stond, werd het afgelopen seizoen mais verbouwd.

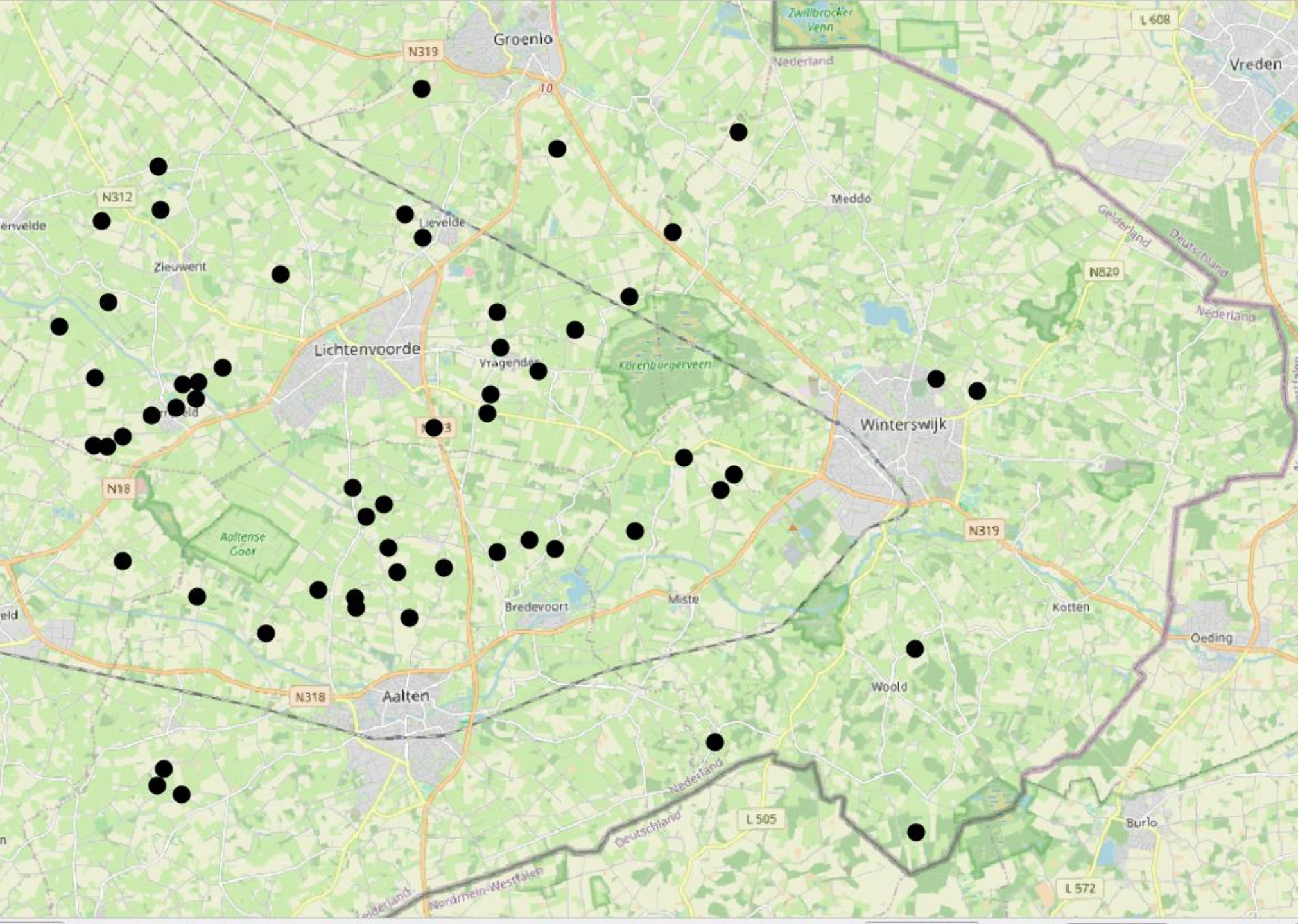

schuurtjes

1986-2022

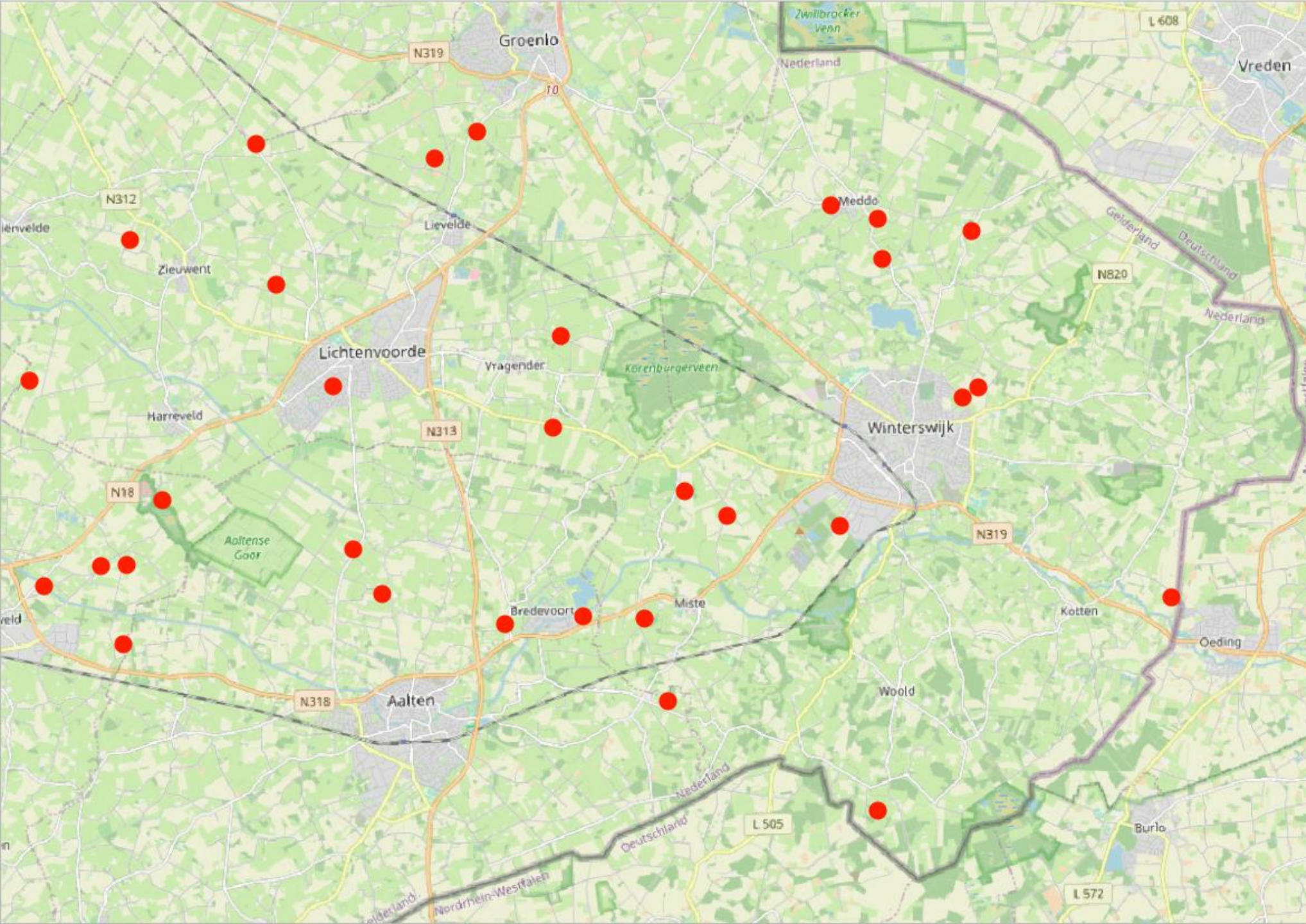
N = 90

verdwenen
schuurtjes

1986-2022

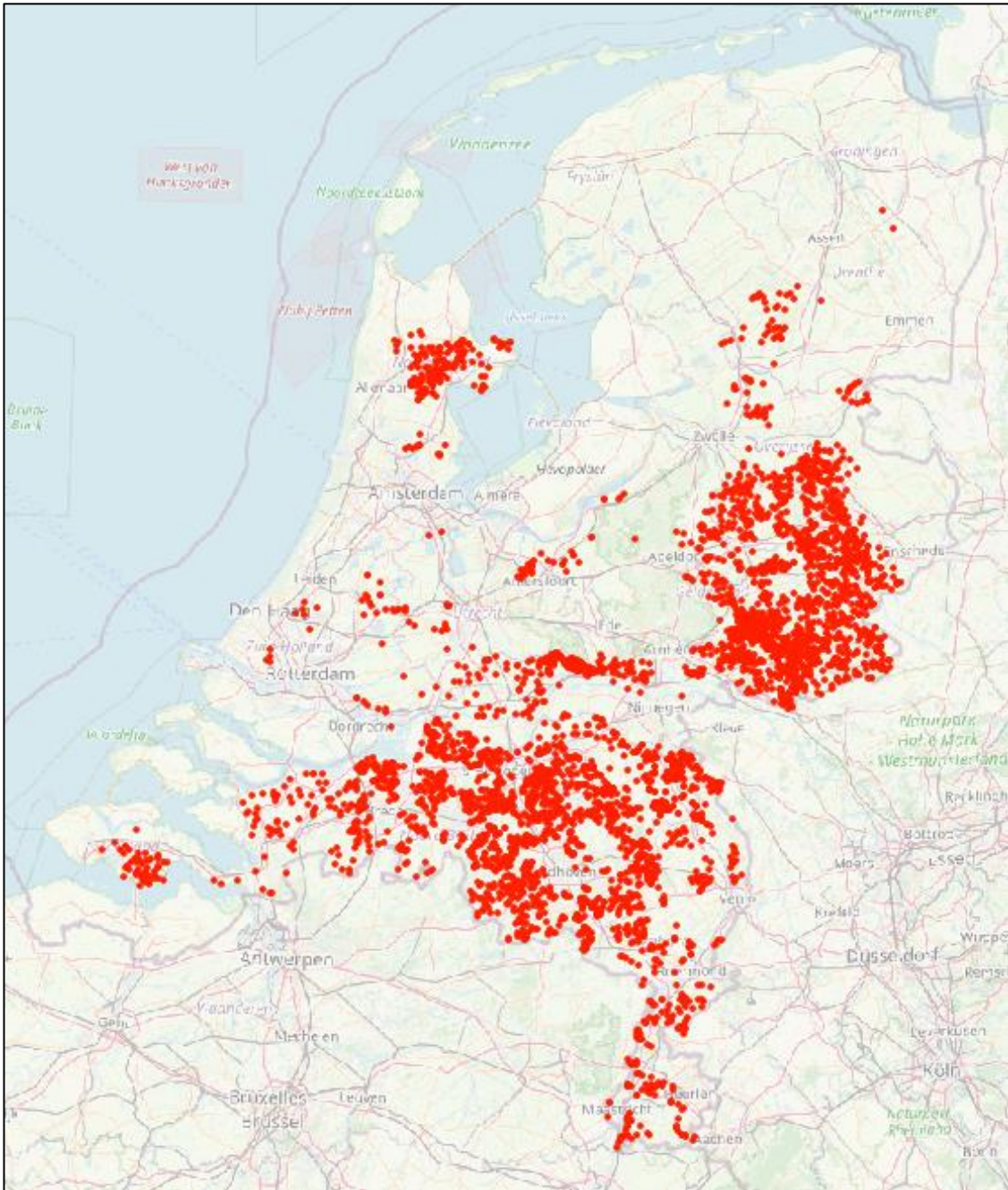
N = 58

resterende
schuurtjes

1986-2022

N = 32

Rol vrijwilligers niet onderschatten!

Nestkaart	2.340
Brabant	1.619
Hof van Twente	160
Limburg +	73

Totaal	4.192
	+?

44% - 52% van de populatie in beeld

Maar ook: zeker 50% van de NL-populatie broedt in nestkasten!

Sleutelrol voor voedsel

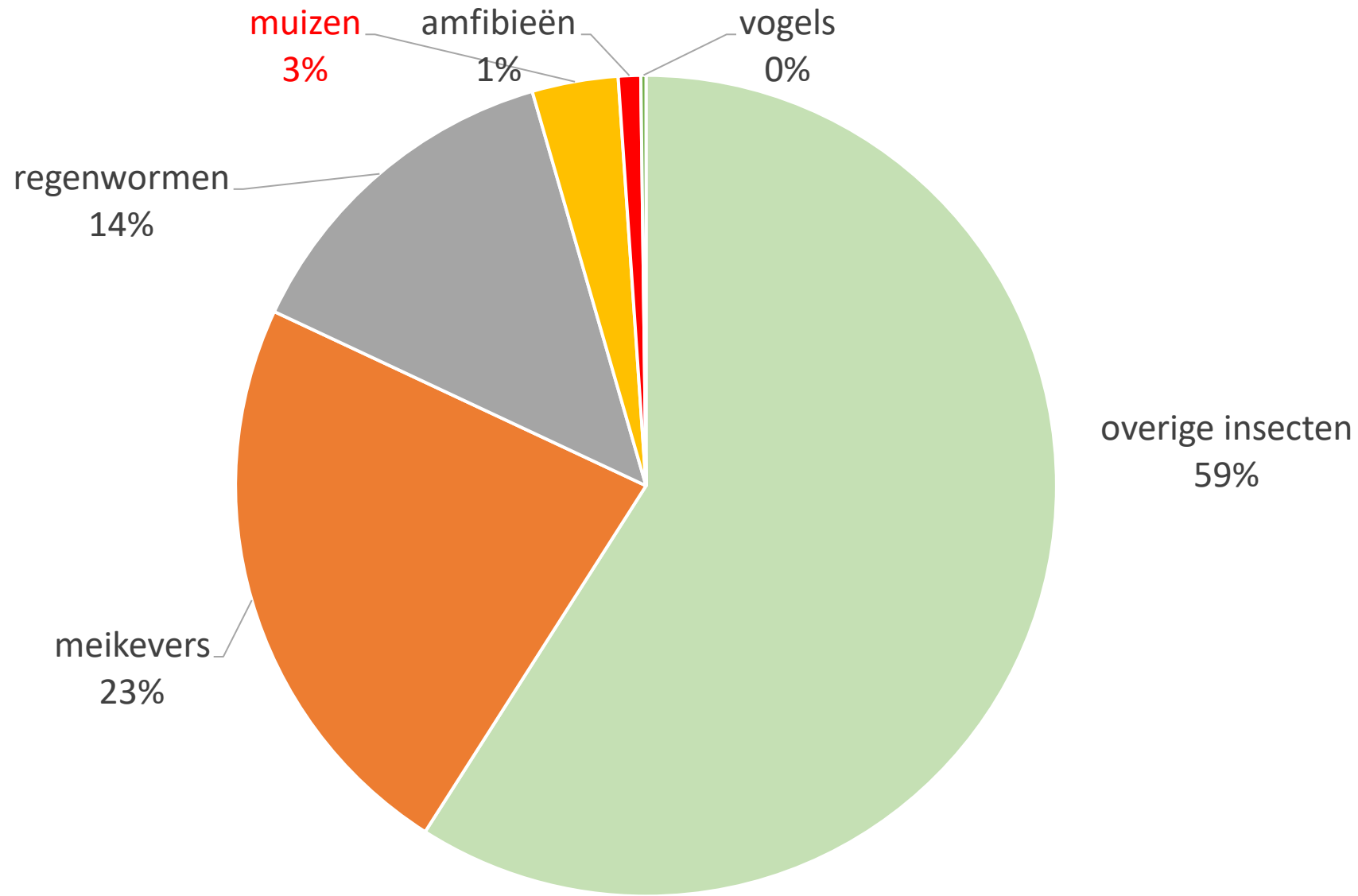

Foto's: André Eijkenaar

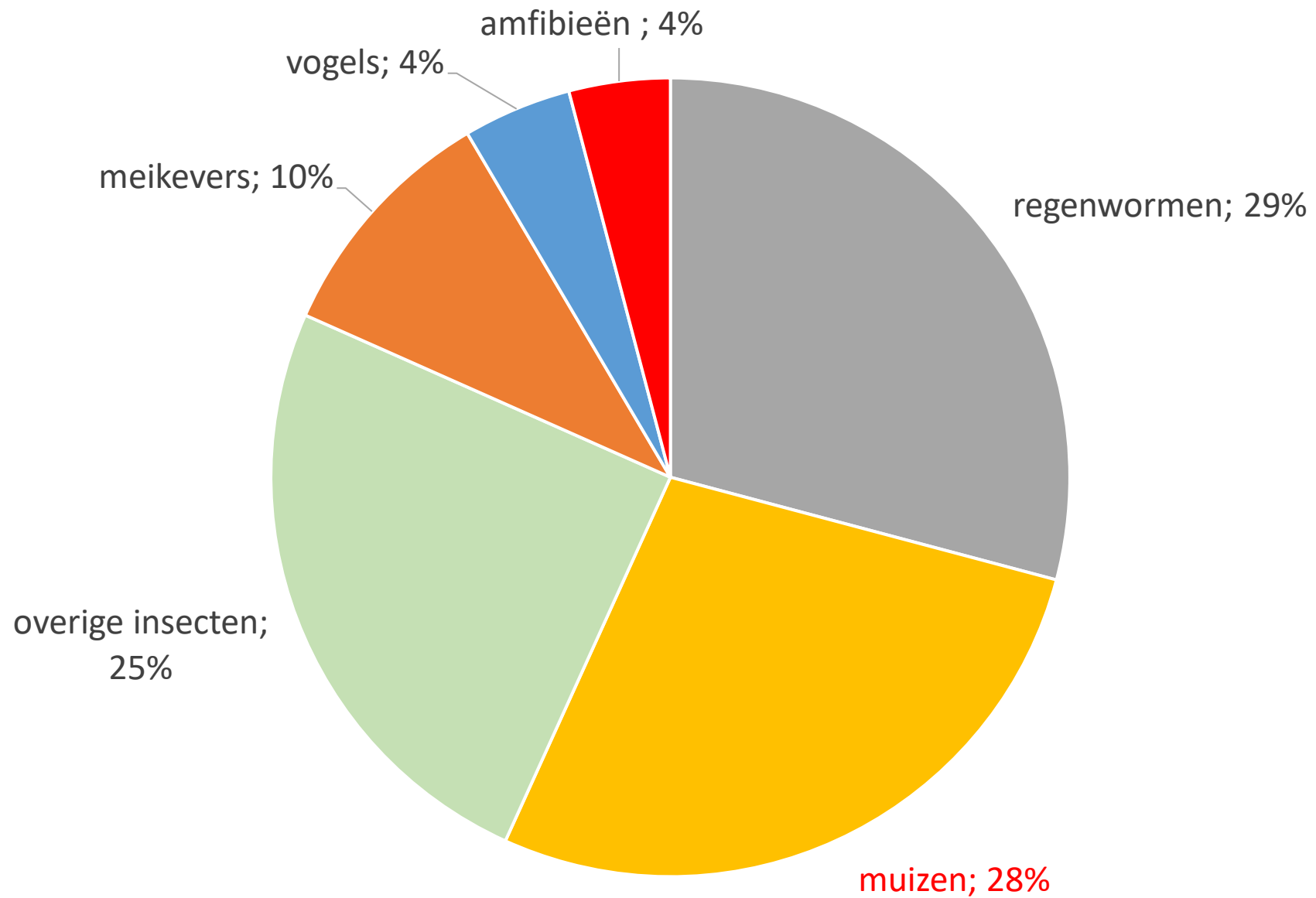

Foto's: André Eijkenaar

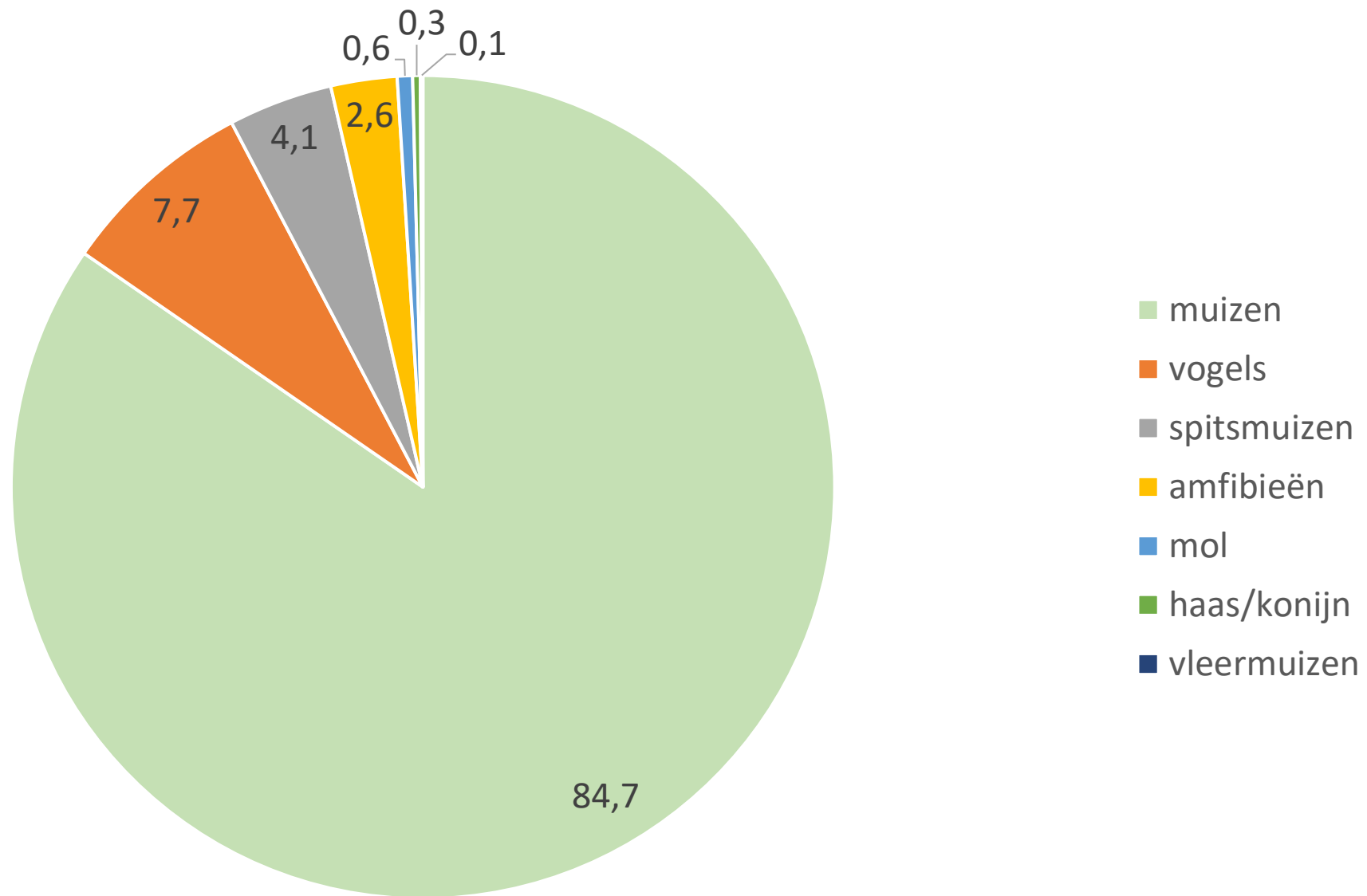

Prooiaanvoer op basis van aantallen bij 12 jaar cameraregistraties 2007-2020 (n = 30.322 prooien).

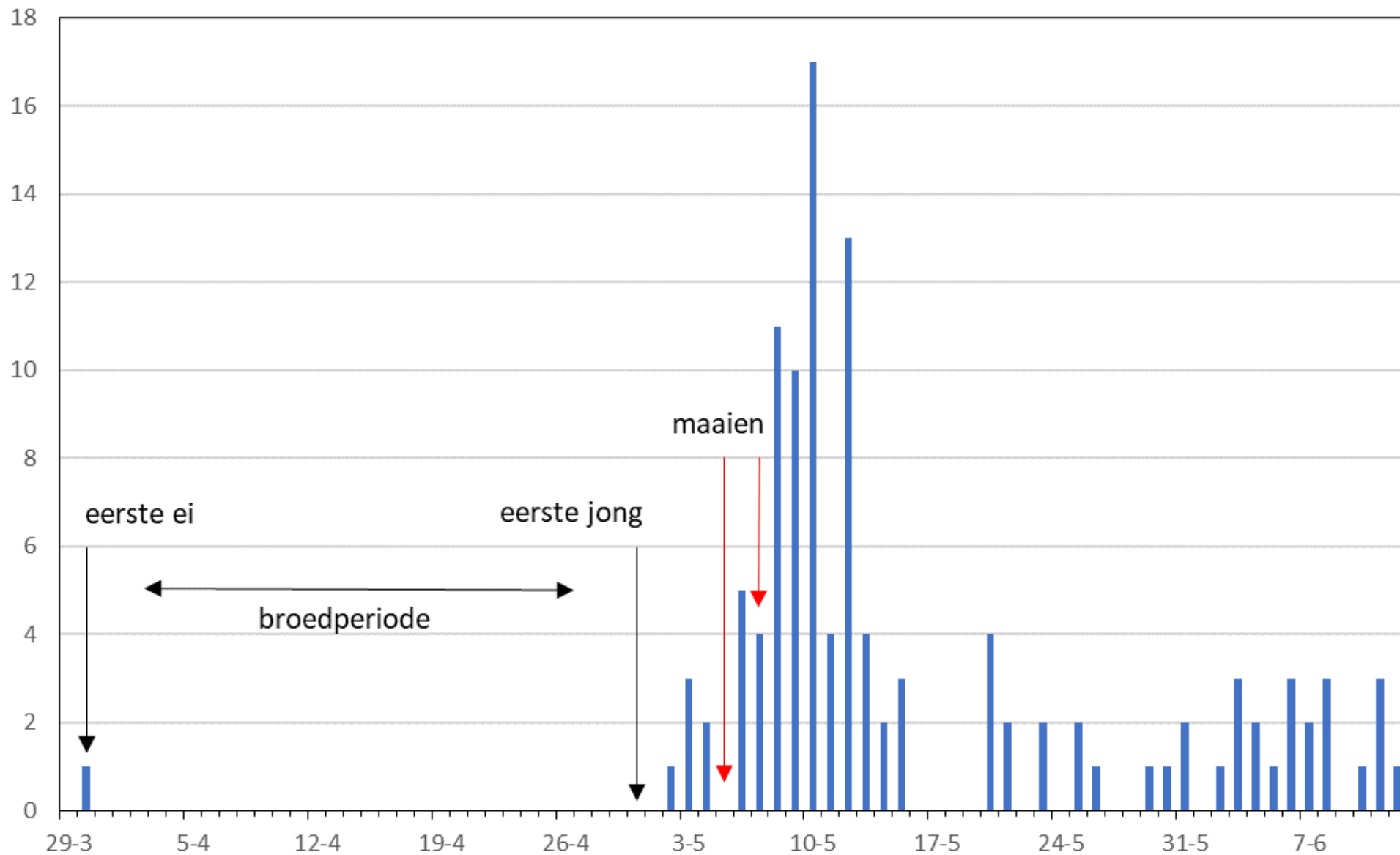
Prooiaanvoer op basis van biomassa bij 12 jaar cameraregistraties 2007-2020 (n = 30.322 prooien).

Aandeel per soortgroep van prooiresten van gewervelde dieren 1998-2022 (n = 5.194)

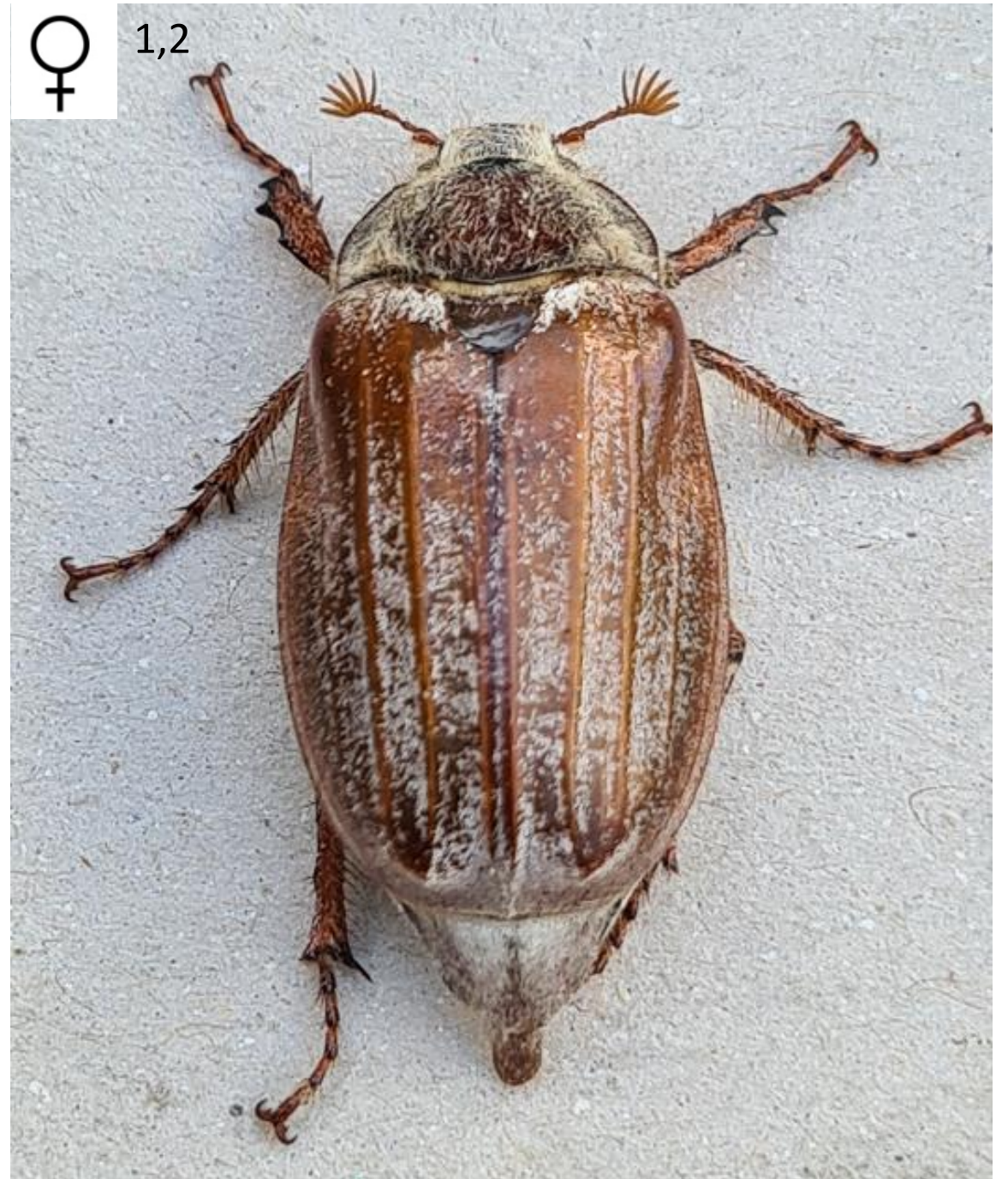

Aanvoer van veldmuizen door man steenuil bij de cameralocatie in Henxel van 30-3-20 t/m 12-6-20.

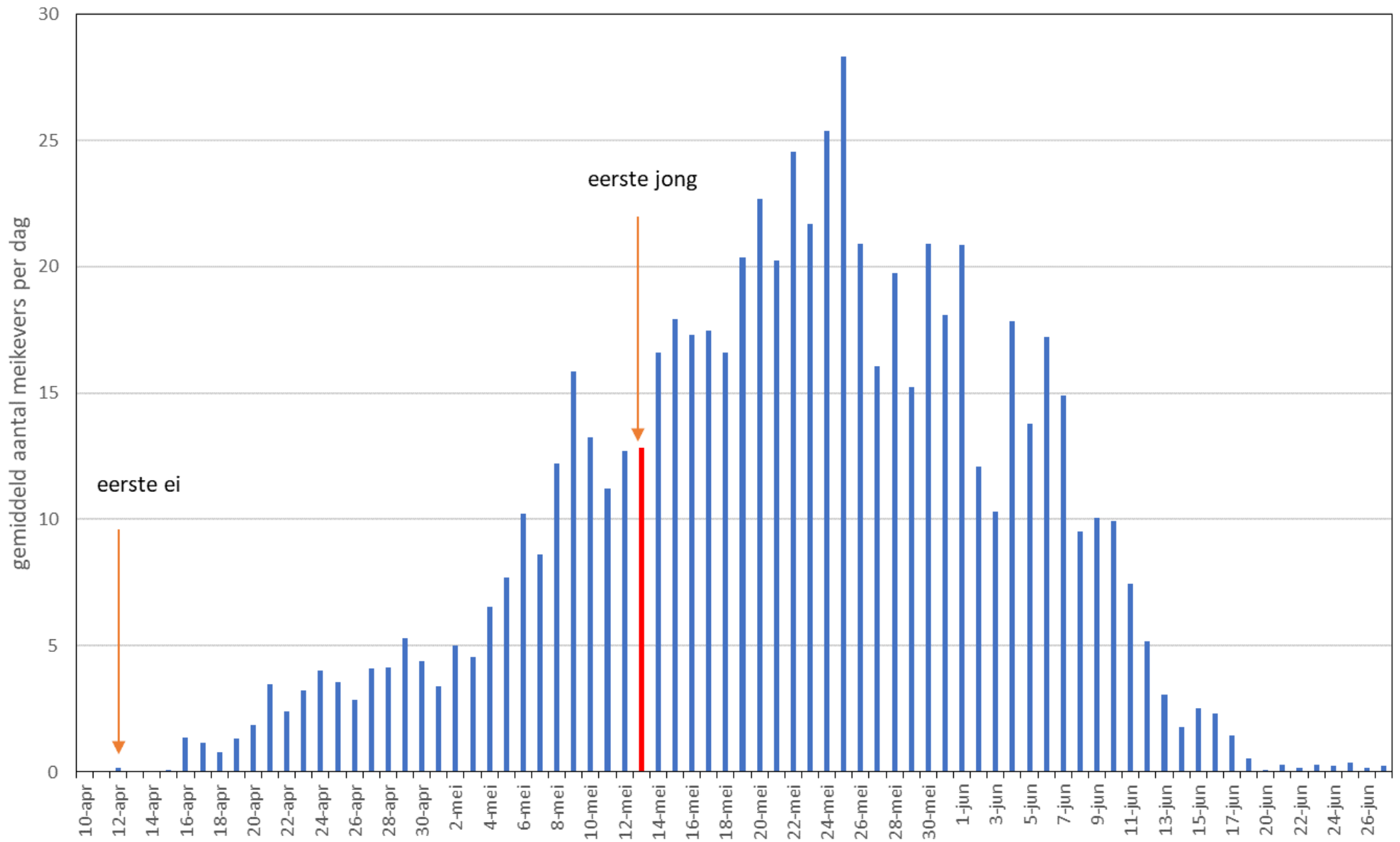
♂ 0,8

♀ 1,2

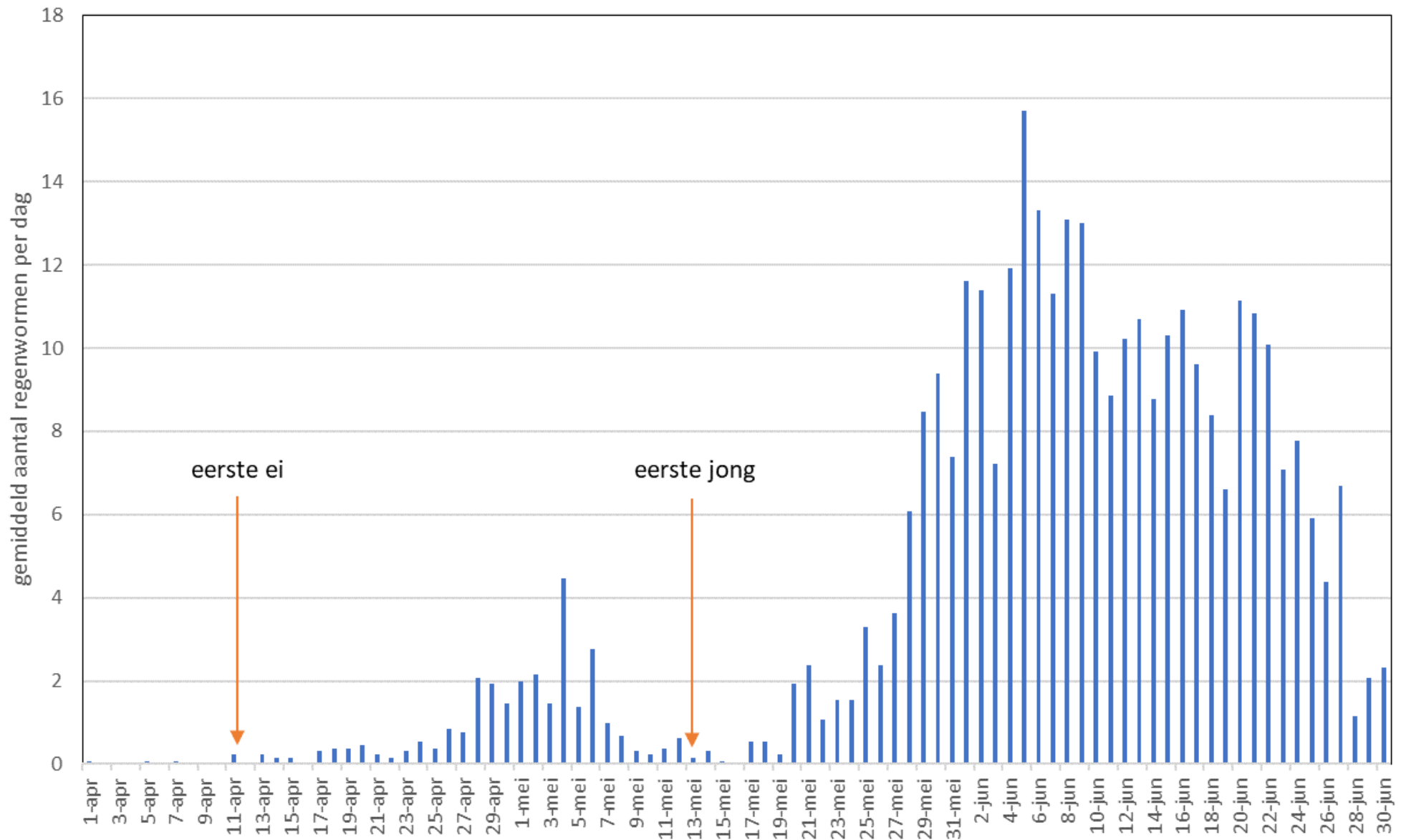

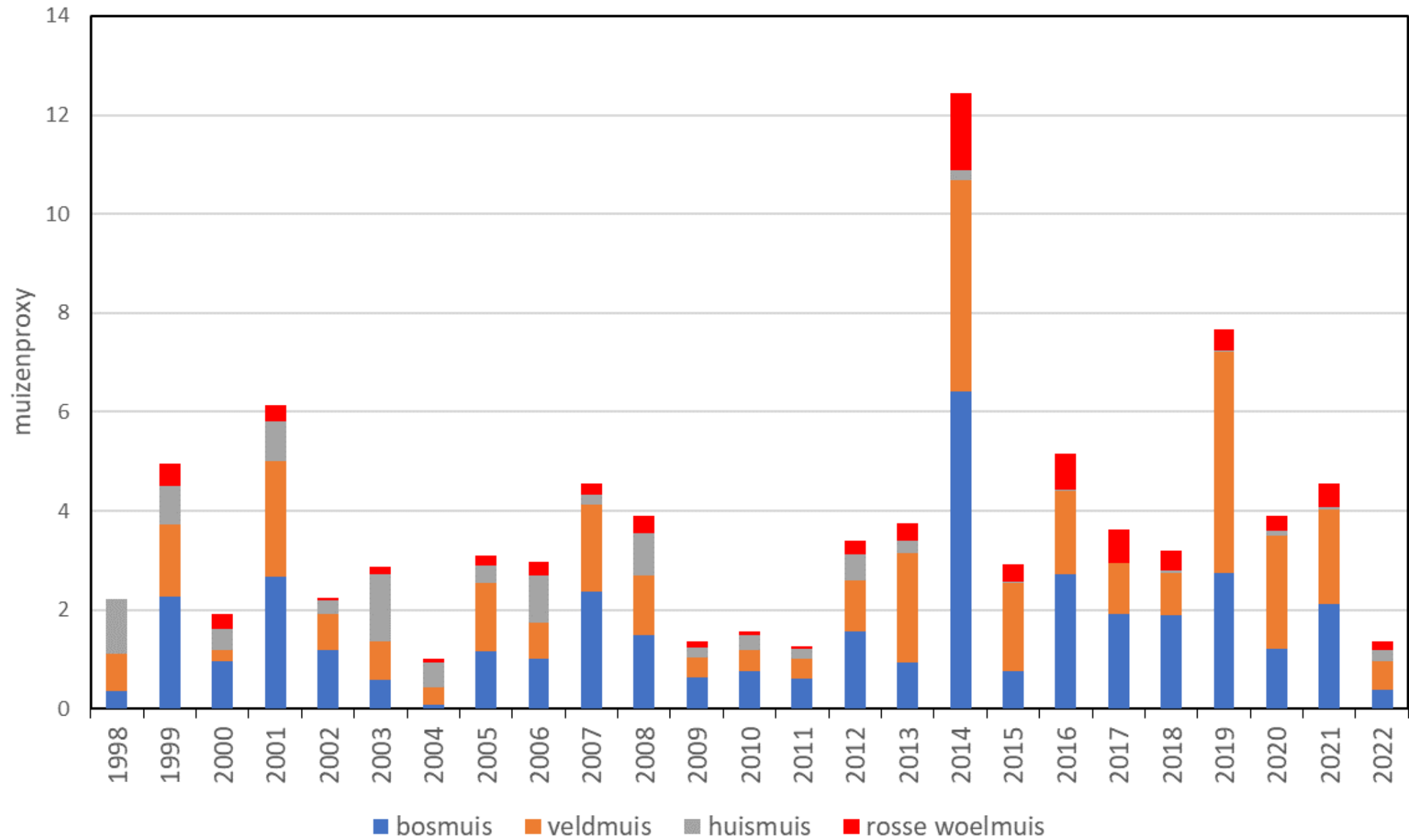

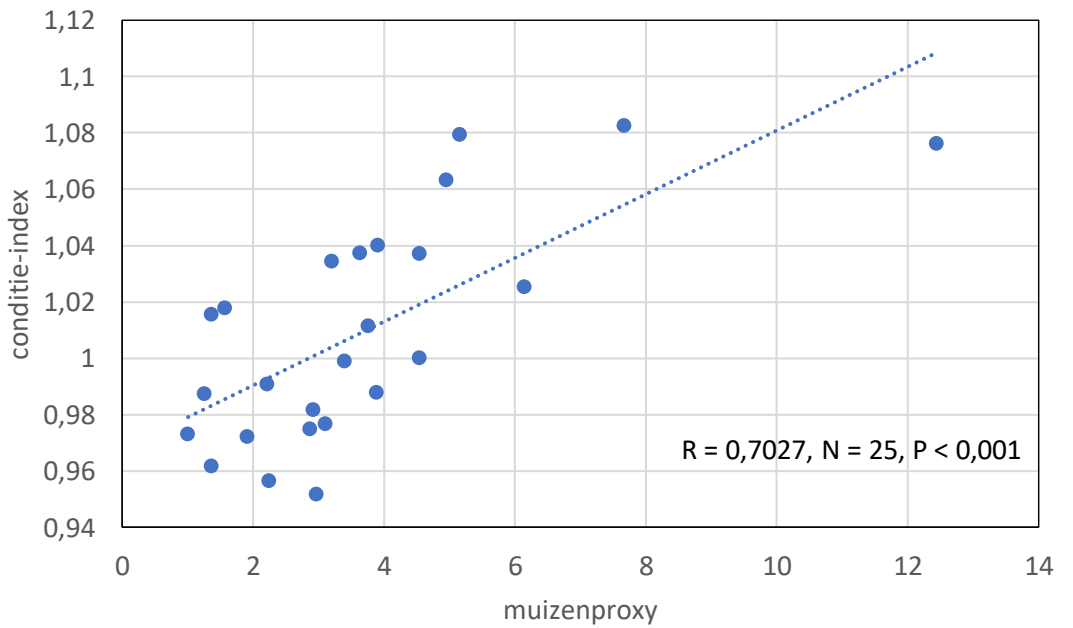
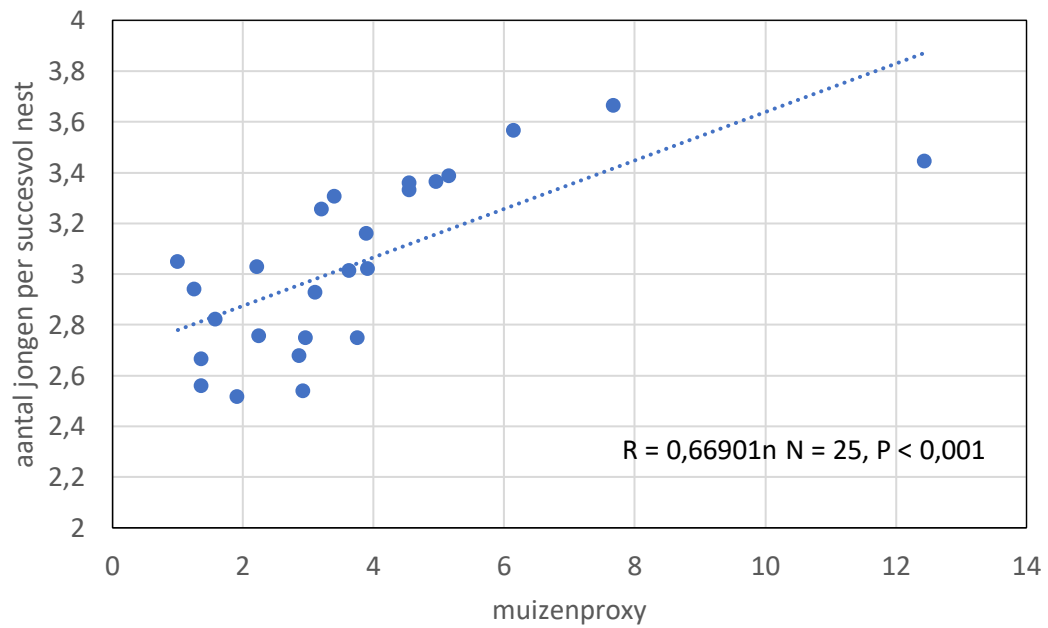
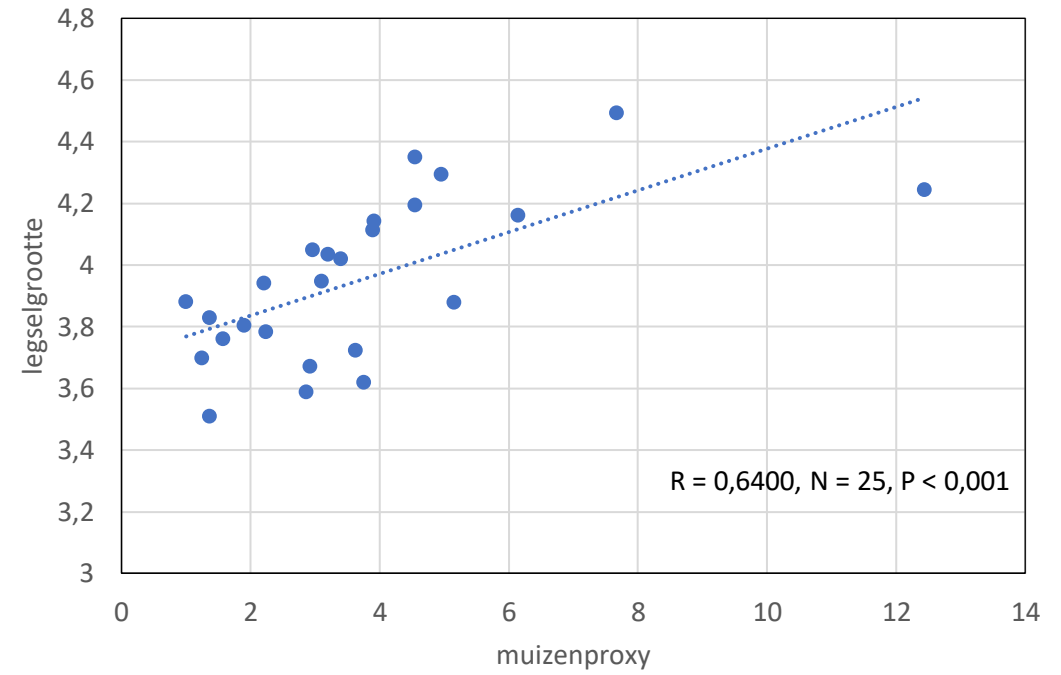
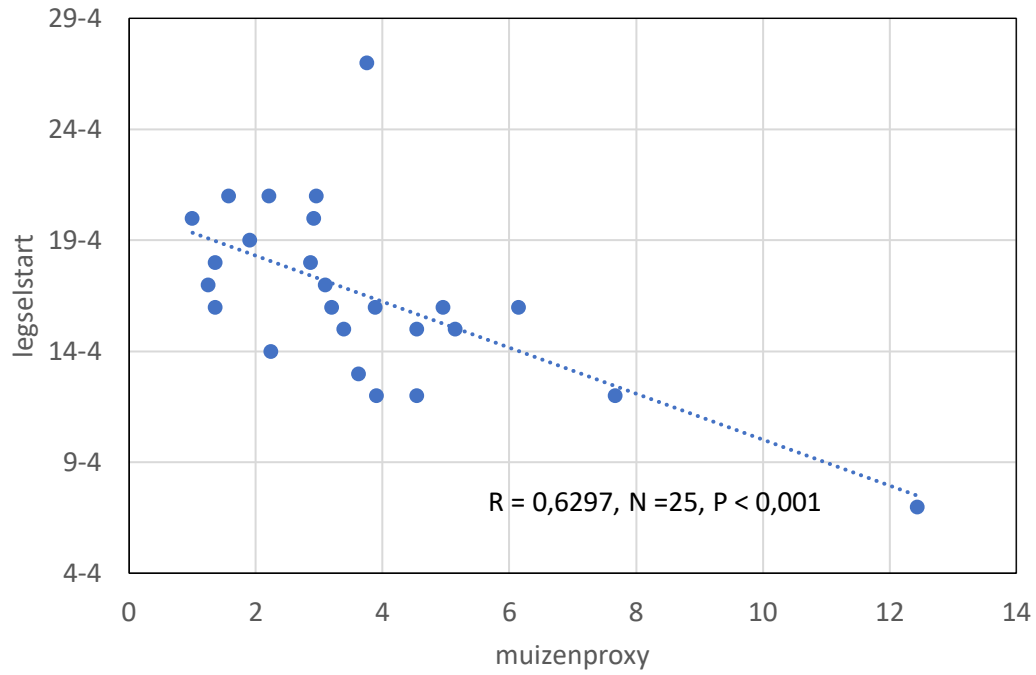

Gemiddelde aanvoer per dag van regenwormen bij 13 cameraobservaties 2007-2021

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

1

2

3

4

5

6

7

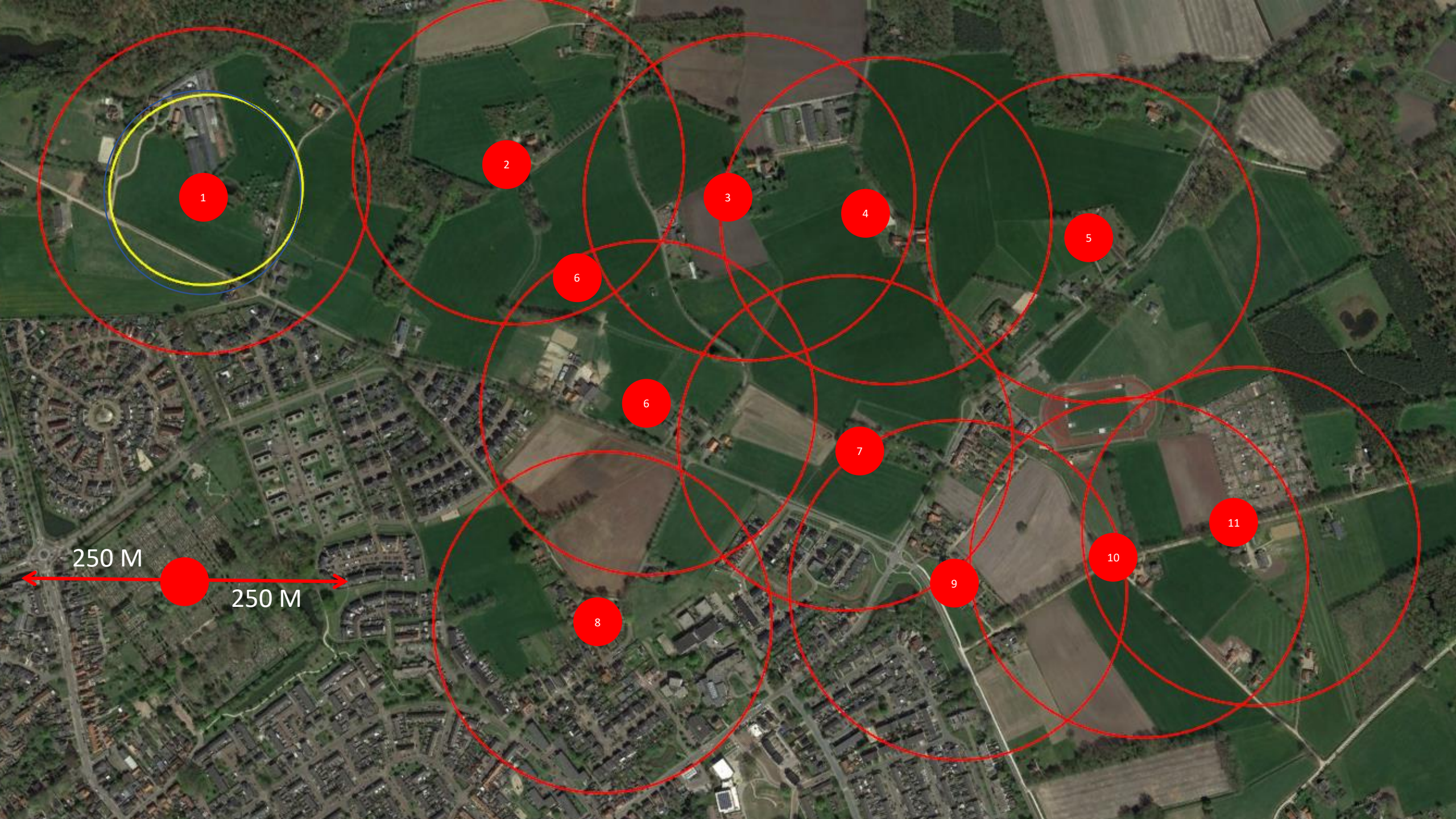
8

9

10

11

12

1

2

3

4

5

6

6

7

11

10

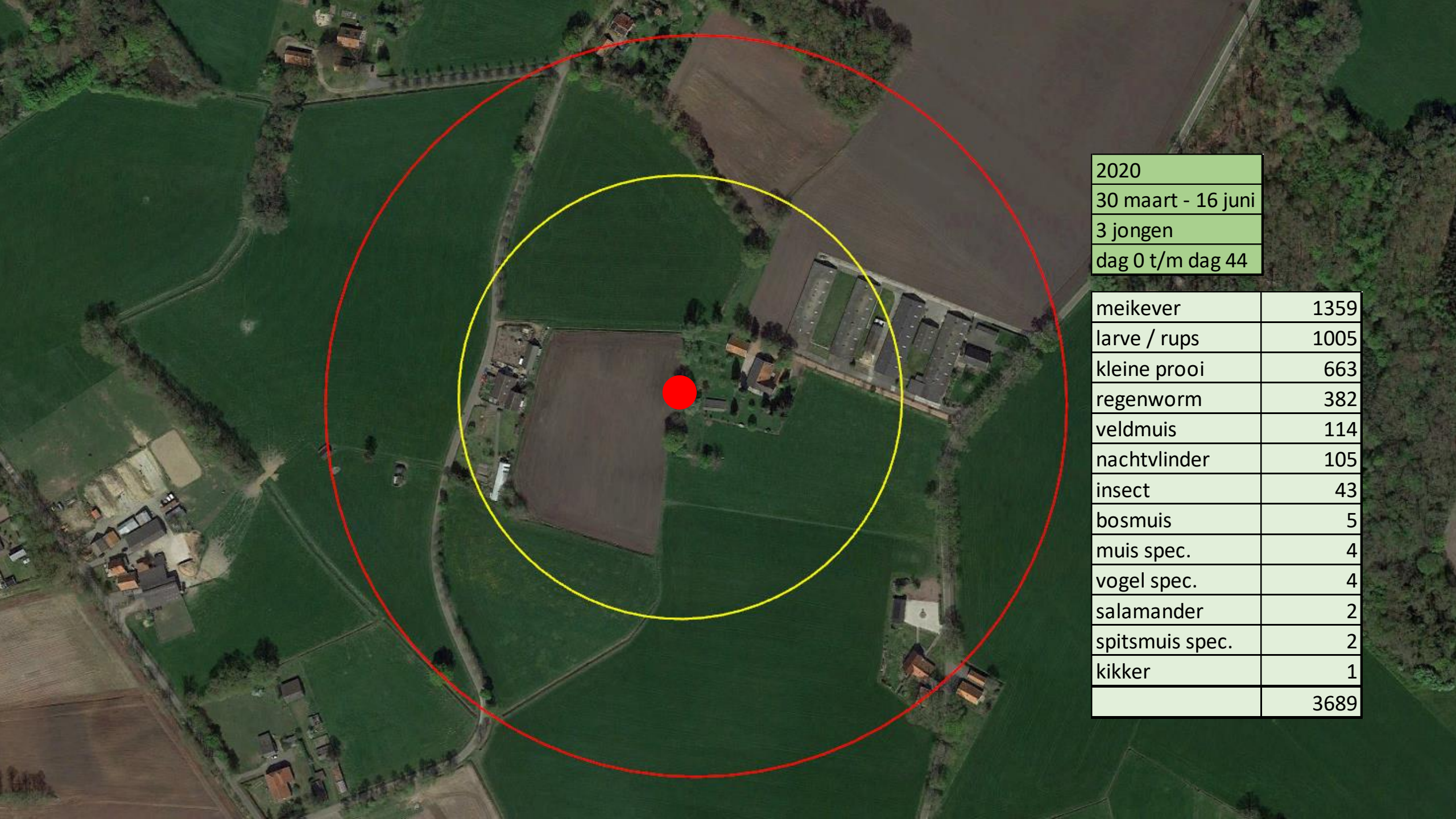
9

8

250 M

250 M

2020
30 maart - 16 juni
3 jongen
dag 0 t/m dag 44

meikever	1359
larve / rups	1005
kleine prooi	663
regenworm	382
veldmuis	114
nachtvlinder	105
insect	43
bosmuis	5
muis spec.	4
vogel spec.	4
salamander	2
spitsmuis spec.	2
kikker	1
	3689

Do's

- Zorg voor een afwisseling tussen kort begraasd én lang gras, met name in het broedseizoen.
- Schep muizenrijke plekken voor verschillende soorten muizen (takkenril, beplanting).
- Zorg voor nestgelegenheid en voedsel voor andere vogels (noodrantsoen).
- Plant inheemse (nootdragende) bomen en struiken, solitair en in lineair verband.
- Leg een poel (vijver) aan met flauw oplopende oevers.
- Gebruik zaad van inheemse bloemen om akkerranden aan te leggen.
- Gebruik houten palen in de afrastering, bij voorkeur in een dubbele rij met greppel/ruigte ertussen.
- Leg een hoogstamboomgaard aan met streekeigen rassen.
- Compost- en mesthopen trekken veel insecten, leg ze aan waar mogelijk.
- Laat op plekken waar dat kan, de natuur zijn gang gaan (overhoekjes).

ErfWijzer Steenuil

Bekijk het erf door de ogen van een Steenuil!

Dit hulpmiddel geeft inzicht welke verbeteringen u op het erf kunt treffen voor de Steenuil. Voor een Steenuil zijn drie aspecten van cruciaal belang in zijn leefgebied:

- 1 jaarrond voldoende **voedsel**
- 2 een geschikte **nestplek**
- 3 **veiligheid**

Alle drie de aspecten moeten in orde zijn.

Elk aspect wordt hieronder kort toegelicht. Vervolgens worden voorbeelden ter verbetering gegeven. Voor een overzicht van alle mogelijke maatregelen verwijzen we naar de maatregelencatalogus (www.steenuil.nl).

Per aspect is het bijbehorende deel van de maatregelencatalogus (mc) aangegeven. **Alle verbeteringen hebben betrekking op het gebied binnen een straal van 200 meter gerekend vanaf de (potentiële) nestlocatie.**

De kans dat er zich een Steenuil op uw erf vestigt neemt toe wanneer er in de directe omgeving Steenuilen voorkomen. Jonge Steenuilen die op zoek zijn naar een eigen leefgebied verplaatsen zich slechts over korte afstanden: meestal minder dan 5 kilometer vanaf de geboorteplaats. Kijk voor meer informatie over het voorkomen van Steenuilen op www.sovon.nl.

Neem voor meer informatie of advies contact op met de provinciale organisatie Landschapsbeheer (www.landschapsbeheer.nl) of STONE Steenuilenoverleg Nederland (www.steenuil.nl). Landschapsbeheer kan u ook meer vertellen over de subsidiemogelijkheden voor erfverbetering.

VOEDSEL

dubbel raster

enkel raster

takkenrii/houtstapel

singel/houtwal/heg

veldmuisvriendelijk beheerde berm

schapenwei

paardenwei

kruidenrijk grasland

gazon

nootdragende bomen

boomgaard

bomenrij

composthoop

moestuin

mestopslag

overhoek

overjarig graanveldje

toegankelijke schuur

poel/natuurlijke vijver

sloot/talud/schouwpad

Opmerkingen

ErfWijzer Steenuil

Bekijk het erf door de ogen van een Steenuil!

Dit hulpmiddel geeft inzicht welke verbeteringen u op het erf kunt treffen voor de Steenuil. Voor een Steenuil zijn drie aspecten van cruciaal belang in zijn leefgebied:

- 1 jaarrond voldoende voedsel
- 2 een geschikte nestplek
- 3 veiligheid

Alle drie de aspecten moeten in orde zijn.

Elk aspect wordt hieronder kort toegelicht. Vervolgens worden voorbeelden ter verbetering gegeven. Voor een overzicht van alle mogelijke maatregelen verwijzen we naar de maatregelencatalogus (www.steenuil.nl).

Per aspect is het bijbehorende deel van de maatregelencatalogus (mc) aangegeven. **Alle verbeteringen hebben betrekking op het gebied binnen een straal van 200 meter gerekend vanaf de (potentiële) nestlocatie.**

De kans dat er zich een Steenuil op uw erf vestigt neemt toe wanneer er in de directe omgeving Steenuilen voorkomen. Jonge Steenuilen die op zoek zijn naar een eigen leefgebied verplaatsen zich slechts over korte afstanden: meestal minder dan 5 kilometer vanaf de geboorteplaats. Kijk voor meer informatie over het voorkomen van Steenuilen op www.sovon.nl.

Neem voor meer informatie of advies contact op met de provinciale organisatie Landschapsbeheer (www.landschapsbeheer.nl) of STONE Steenuilenoverleg Nederland (www.steenuil.nl). Landschapsbeheer kan u ook meer vertellen over de subsidiemogelijkheden voor verbetering.

VOEDSEL

dubbel raster	☒	
enkel raster	☐	Houten rasterpaaltje plaatsen
takkenrij/houtstapel	☒	Advies: jaarlijks aanvullen
singel/houtwal/heg	☒	
veldmuisvriendelijk beheerde berm	☐	
schapenwei	☐	
paardenwei	☒	Drollen tijdje laten liggen (mestkevers!)
kruidrijk grasland	☐	
gazon	☒	Advies: minder vaak maaien
nootdragende bomen	☒	
boomgaard	☒	Hebben interesse om er een aan te leggen
bomenrij	☐	
composthoop	☒	
moestuin	☐	
mestopslag	☐	
overhoek	☐	
overjarig graanveldje	☐	Elk jaar deel opnieuw ploegen en inzaaien
toegankelijke schuur	☐	
poel/natuurlijke vijver	☒	Hebben interesse voor aanleg
sloot/talud/schouwpad	☐	

Opmerkingen

Engerlingen (meikever) niet bestrijden!!

Don'ts

- Bestrijd meikevers, met name engerlingen, zo weinig mogelijk.
- Gebruik geen gif om overlast van muizen te bestrijden.
- Gebruik sowieso geen insecticiden.
- Maai bermen langs druk bereden wegen niet in het broedseizoen.
- Ruim bladafval niet op (schuilplaats insecten).

An aerial photograph of a rural landscape. The terrain is divided into numerous irregularly shaped fields. Some fields are a vibrant green, while others are a brownish-tan, indicating they have been plowed. Small clusters of houses with orange roofs are scattered throughout the landscape, often situated near roads or field boundaries. The overall scene depicts a typical agricultural countryside.

Bottom line

Zorg voor een landschap waar steenuilen zich thuis voelen, dan zit het 'daaronder' wel snor en heeft 'daarboven' ook wat.

Bezoekers Steenuil 2020

maart - Juli

Beleef de Lente
met Vogelbescherming Nederland

Dank voor jullie aandacht!

